

Türk Sanayi ve Maadin Bankası hakkında Başvekâletten mevрут (1/672) numaralı kanun lâiyhası ve Ticaret ve Muvazeneî Maliye Encümenleri Mazbataları.

Türkiye Cumhuriyeti

Başvekâlet

Kalem Mahsus Müdüriyeti

29/30 . 3 . 1341

Adet : 6/1569

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Müessesatı sınaie tesis ve buna müteferri bilcümle muamelâtı ticariye ve itibariyeyi icra eylemek üzere Türk Sanayi ve Maadin Bankası namıyla bir banka teşkili hakkında Ticaret Vekâleti Celilesince teklif olunan ve İcra Vekilleri Heyetinin 28 . 3 . 1341 tarihli içtimanda ledettezekkür Meclisi Âliye arzı takarrür eden lâiyhai kanuniye ile esbabı mucibe mazbatası leffen takdim kılınmıştır. Muktezasının ifasına müsaade buyurulmasını rica eylerim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı Mucibe

Memleketimizde son zamanlarda halk arasında sınaî, ticari, iktisadî teşebbüsata karşı pek hayırlı temayüller vücuda gelmekte ve peyder pey millî müesseselerimizin sahayı husule çıkmakta olduğu nazarı şükran ile görülmektedir.

Kapitasyonların ilgasıyla şuurlu bir surette başlayan ve Lozan muahedei sulhiyesiyle kazandığımız istiklâli iktisadiden sonra daha ziyade tebellür eden teşebbüsâtı millîye karşısında hükümetin bütçe ile ve kavanini mahsusa ile muayen olan teşvikat ve tergiyatı kâfi gelmemeye başlamıştır. Ancak halkın vücuda getirmek istediği müessesatı sınaiyenin gerek tesis, gerek işletilmesi her şeyden evvel bir vukufu fen ve ihtisas meselesi olduğu ve millî sermayedarlarımızın bazen vukuf ve ihtisasın fıktanından bazen da hesabatin yanlış esaslara iptina ettirilmiş olmasından dolayı bu kabil tesisatı yaşatamadıkları veya hüsnü niyetle başlanılanların da ikmal edilemediği ve hükümetin müzaheret ve muaveneti talep olunan bu kabil müesseselerin heder olmaması hakkında bütün hulfus ve samimiyetlere rağmen bunlara lâiykı veçhile muavenet edilemediği vaki olan halâtandır.

Memleketimizde sanayiin inkişaf ve terakkisi için tevessül edilecek tedabirin en mühimmi mütemerkiz sermayeler vücuda getirmek ve halkı teşebbüsâtı iktisadiyeye hazırlamak meselesidir. Halk arasında millî sanayimizin, millî müessesatımızın sahai husule çıkması hususundaki emel ve rağbet milletçe ve hü-

kümetçe geçirilen bu kadar acı ve felâket amiz tecrübelerden sonra denilebilir ki umum için bir umdei iktisadiye olmuştur. Fakat memlekette mütemerkiz sermayelerin ademi mevcudiyeti ve efradın teşebbüsâtı iktisadiyeye müctemian tevessül etmesine müsait bir ananeve terbiyeye malik bulunmayışları eşhası hususiyenin sanayii cesime teşebbüslerinden uzak kalmasına sebep olmuştur. Arz ve izahtan müstağni olduğu üzere sınaî istihsalât her yerde sanayii beytiye ve sağırden başlayarak mütekâmilb ir seyir takip eylemiş ve sanayi cesime ile itihsalâta münce olmuştur. Ticaret ve mübadele pazarının kespettiği beynelmileliyet dolayısıyla hiç bir memleket bu tesirden azade olamamıştır. Memleketimizin istihsalâtı sınaiesi - ki henüz sanayii sağıreden ibarettir - memaliki ecnebiyede uzun bir zamandan beri müesses cesim usulü istihsalâtın açtığı rakabet muvacehesinde yavaş yavaş mahkûmu indiraz olmağa başlamıştır. Memleketin bazı aksamında bazı şubatı sınaie usulü basite ve iptidaiyele-riyle el'an pek mütevazi bir mevcudiyet idame edebilirse deb unu da turuku muvasalanın noksanına hamletmek icabeder. Yapılan her yeni yol memleketin içerilerinde tutunabilmekte olan küçük sanayii de mahkûmu indiraz eder. Halbuki bir memleketin fabrikalarını, darussinaalarını sahayı iktisadiyatta derecei tarakkisinin ve alel umum serveti milliyesinin miyarı olarak talakki etmek icabeder. Bahusus dahilde mamül hale ifrağ olunamadığından ihracına ve bilâhare mamül halde gene ithaline mecburiyet görülen ve mebzulen memleketimizde bulunan mevadı iptidaiyenin memleket dahilinde işlenmesi ve bu surette büyük millî servetlerin harice akıp gitmesinin önüne geçilmesi bugün artık bir zarureti iktisadiye haline girmiştir. Bu ise yukarıda bahsolunduğu veçhile ancak cesim sermaye ve vasaiti maddiye ile müesses ve bugünkü sanat için elzem bulunan vukufu fenni ile mücehhez darüssinaaların tesis ve idamesine vabeste bulunmaktadır. Avrupa'da ve Amerika'da tesisatı sınaie vücuda getirilmek için fennî, idarî, malî ve iktisadî her türlü vesail ve tedabir ve malzeme mevcut olup, en ince teferruatına kadar birer teşkilâtı mahsusa altına vaz edilmiştir. Bu meyanda sanayi bankaları cesim sermayeleri ve pek esaslı vazifeleri ile birinci derecede âmil olmuşlardır. Bizde ise müessese vücuda getirmek isteyenlere muavenet ve müzaheret için hükümetten başka bir babı müracaat yoktur. Di-

ger taraftan memleketimizde mebzulen mevcut hazâni madeniyenin vukuf ve sermayesizlik yüzünden asırlardan beri mühmel bırakılmış olması memleketimizi en mühim bir istihsali servet vasıtasından mahrum bırakmıştır. Maden mıntıklarının istihsalâta müsait hale getirilmesi ile serveti milliyemizi izdiyadına ve halkın refah ve maişetine hizmet edilmiş olacağı azadei ıstıbahtır. İşte Balâda esbap ve sevaiki mufassalan arz ve izah edilen zaruret ve ihtiyaca binaen memleketimizde bu işlerle meşgul olmak üzere bir bankanın tesisi elzem görülmüştür. İşbu banka bizzat veyahut ıstırak suretiyle tesisatı snaiyede bulunmak ve müessesatı snaiyeyi işletmek, maden işletmek tesisat suretiyle tesisatı snaiyeye müteallik levazım ve makineler celb ile fûruht eylemek Türk sanayii ve maden şirketlerine ve maden mültezimlerine ikrazatta bulunmak suretiyle icabeden muamelâtı ticariye ve itibariyeyi icra eyleyeceği cihetle sanayi ve teşebbüsâtı milliyemizin inkişafına pek ziyade hizmet eyleyeceği ümit olunmaktadır.

Böyle memleketimizin istikbali snaisinin en büyük âmili olacak olan bir bankanın sermayesine doğrudan doğruya ecnebi sermayesini ıstırak ettirmek münasip görülmeyerek bankanın esas itibariyle millî ve resmi bir müessese halinde tesisi ve yalnız bankanın tesis ve vücuda getireceği müessesesata ecnebi sermayesinin ıstırak ettirilmesi sanayii milliyemize daha muvafık görülmüştür. Muamelâtı devlet, ittiba olunması zaruri bulunan kuyut ve muamelâtı kırtasiye dolayısıyla bu gibi teşebbüsâtı iktisadiye ile kabili tevfiik olduğu müsellemler olduğundan resmi mahiyeti haiz olmakla beraber mezkûr banka muamelâtının sırf ticarî bir teşebbüs gibi hareket etmesini teminen Türk Sanayi ve Maadin Bankasının Müdürü Umumi ve dört azadan mürekkep bir heyeti idare ile müstakillen icrayı muamele eder ve şahsiyeti hükmüyeyi haiz bir müessese olması maslahata muvafık görülmüştür. Bankanın sermayesi lâyihanın üçüncü maddesinde mezkûr olduğu veçhile Ticaret Vekâletinin 1340 senesinde tesis ve ıstırak etmiş olduğu fabrika ve şirketlerdeki hisse ve sermayesi ile 1341 senesinde ve sınıni müteakibede bütçeye vaz olunacak teşvikatı snaiye tahsisatından ve askerî levazım fabrikaları ile Hereke ve Çini Fabrikaları ve emvali milliyeden olan sair fabrikalardan teşekkül edecektir. Salifüzzikir mebalîğ hisse ve müesseselerden banka için oldukça mühim sermaye tahsil etmektedir. Vekâlet geçen sene tesis etmiş olduğu fabrikalarda hisseler takriben beşyüzbin lira ve 1341 senesinde tahsisat ile 1 300 000 ve Ergani

madenin işletilmesine ıstırak masarifi bir milyon lira olup, buna diğerk maadin işletilmesi için vaz olunacak mebalîğ ilâve olunduğu takdirde nakdi sermaye bir bankanın teşekkülüne kâfi bir miktara baliğ olmuş olur. İşbu yekûna bir kaç milyon lira kıymetinde olan askerî levazım fabrikaları ile Hereke ve Çini ve sair fabrikalar inzımam ettiği ve banka icabında tahvilât ihracına mezun bulunması sebebiyle hariçten de sermaye tedariki temin edildiği takdirde teşekkül edecek bankanın inkişafı sanayimiz için ifa edeceği hizmetin derecesi pek büyük olacaktır. Lâyihai kanuniyede zikrolunduğu veçhile banka kendisinden muntazır olan hidematın tamamı ifası için bilcümle muamelât ve muhaberatında bir çok muafiyata mazhar kılınmış ve sermayesi hükümet tarafından vaz edilmiş olmasına rağmen sarfiyatı kablessarf vizeye ve usulü muhasebei umumiye kanununa tabiiyetten varestes bırakılmış ve temettuatından hâsil olacak mebalîğın ilâvesiyle tezeyüd edecek olan sermayesi memleketimizin en büyük bir ihtiyacını tatmin ve yevmen feyevmen hidematını tevsi etmek suretiyle istiklâli iktisadimizin fiilen teyyüt etmesinde bir âmili mühim olacağı tabiidir. Bankanın memleket için mucip olacağı faydalardan biri de Müdafaa-i Milliye Vekâletine ait feshane, Kayseri ve Makriköy Bez mensucat fabrikaları ve Beykoz Debbağgat, İzmit Çuha vesaire fabrikaları ile Maliye Vekâletine mülhak Hereke ve Çini Fabrikalarının işbu bankadan istifade imkânının temin edilmiş olmasıdır. Gayrı iktisadî ve gayrı fennî surette işletilmekte oldukları malûm olan bu müessesattan da her türlü vukuf ve ihtisasa malik memurlara malik malik olacak olan sanayi bankası tarafından işletilerek kendilerinden azami surette istifade edilmesine imkân bahşedilmiş olması memleketimizin yegane sanayii beytiye merkezleri olan işbu fabrikalardan ihtiyacı milliyemizin büyük bir kısmının istiyfasını ve binnetice muvazenei iktisadiyemizin süratle husulünü müstelzim olacaktır. Balâda arz olunan esasata nazaran kaleme alınmış olan Türk Sanayii ve Maadin Bankası lâyihai kanuniyesi bittanzim takdim olunur.

Türkiye

Büyük Milet Meclisi

Ticaret Encümeni

Adet : 24/Karar

1 . 4 . 1341

Ticaret Encümeni Mazbatası

Vaktiyle tesis olunup, elyevm bir kısmı ciheti askeriye ve diğerk kısmı Maliye Vekâleti tarafından idare olunmakta olan müessesatı cesimei snaiyemizin ve

hükümetçe peyderpey tesis olunmakta olan diğer müessesatı sınıyenin inkişafını ve daha müsmir bir surette idaresini istihdaf eden ve biri «hükümetin bizzat veya efrad ile müştereken tahtı idare ve tasarrufunda bulunan müessesatı sınıyenin sureti idaresine müteallik kanun lâiyhası» ve diğeri «sanayi ve Maadin Bankası Kanun lâiyhası» ünvanını haiz olup, hükümetçe tanzim edilip encümenimize havale buyrulan iki kита lâiyhai kanuniye tetkik ve mütalâa olundu.

İşbu iki kanun lâiyhasının her ikisi aynı maksat ve gayeyi istihdaf etmekte ve biri hükümetin elinde elyevm mevcut bulunan ve bundan sonra hükümet tarafından tesis edilecek olan fabrikaların hükümetin mürakabesi altında şirketler marifetiyle işletilmesi ve diğeri bu müesseselerin tesis ve idaresinin bir bankaya tefvizi esasına müstenid bulunmaktadır.

Romanya hükümetinin «müessesatı umumiyenin ticarileştirilmesi hakkında kanun» ünvanı altında 6 Nisan 1924 tarihinden eşredilip, iktisadî mahiyeti haiz bulunan her nevi teşebbüsatı resmîyenin usulü idaresine müteallik bulunan kanundan muktebes bulunduğu anlaşılın birinci lâiyhada gösterilen usul memleketimizin ahvali iktisadiyesine nazaran müşkülül icra görülmüştür. Buna mukabil sanayi ve Maadin Bankası lâiyhasının daha basit ve sehlüttatbik olduğu ledettetik anlaşılmış ve encümenimiz bu suretle hem hükümet müessesatı sınıyesinin ticarî bir esas üzerine işletilerek daha müsmir ve memleket iktisadiyatına daha nafi bir şekil vaz edilmiş olacağını ve iktisadiyatımıza büyük bir noksan olan bir bankanın da vücut bulacağını derpiş ederek ikinci lâiyhai kanuniyenin müzakeresini tasvip eylemiştir. Ledettetik bazı memleketlerde ezcümle Bulgaristan, İsveç ve eski Rusya'da muhtelif makasit ve bilhassa muamelâtı itibariye-i ifa etmek üzere sermayesi hükümet tarafından vaz edilen ve gene hükümet tarafından mansup müdür ve heyeti idareler ile tedviri umur eden ve ayrıca bir şahsiyeti hükmiyeyi haiz olan bu gibi müessesata tesadüf edilmekte olduğu ve gerçi bu bankalar hükümetin siyaseti maliye ve itibariyesi noktaî nazarından tesis edilmiş ise de sermayenin sureti teşkili ve usulü idaresi itibariyle sanayi ve Maadin Bankası lâiyhasında gösterilen esaslar onlarda da aynıyle mevcut bulunduğunu ve elyevm yüksek bir inkişafı sınıye vasil olmuş olan hükümetler tarafından sırf müessesatı sınıye ve madeniye tesis ve idare ve memleketin sınaî faaliyetini takviye etmek için ayrıca resmî bankalar vücuda getirilmesine memaliki müterakkiyei garbiyede tesadüf edilmemekte ve bu gibi hu-

susat tamamıyla hususi müessesatı itibariye tarafından ifa olunmakta ise de onsekizinci asırda Büyük Fredrik zamanında Prusya'da ve Katerina zamanında Rusya'da hükümetçe böyle bir bankalar teşkil edildiği ve elyevm dahi imparatorluk zamanında tesis edilip harbî umuminin nihayetine kadar idarei askeriye tarafından idare olunan levazım ve mühümmat imal eden onsekiz adet muazzam müessesatı sınıyesini Almanya Devleti badelharp sermaye eshama münkasem olmakla beraber kâffeî hisseleri hükümetin yedinde bulunmak ve hissedaran Heyeti Umumiyesi makamına milletin bilcümle emvalinin idaresinden mes'ul olan Maliye Nazırı kaim olmak ve erbabi ihtisastan mürekkep mansup bir heyeti idare ile bir murahhas bir müdür tarafından tedviri muamelât etmek üzere (Doycevorke) namı altında bir anonim idareye tevdi edilmiş olduğu anlaşılmış olduğundan bizde de pek ziyade muhtaç olduğumuz inkişafı sınıyei istihdaf eden böyle bir bankanın teşkili vücutu adide ile münasip olduğu teemmül edilmiştir. Hükümetin lâiyhasında bankanın ünvanı (Sanayi ve Maadin Bankası) denilmiş ise de sermaye ve idaresi devlete ait olduğuna delâlet etmek üzere işbu ünvana (Türkiye) kelimesinin ilâvesiyle «Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası» denilmiş ve banka aynı zamanda müessesatı madeniye tesisi ile de meşgul olacağından birinci maddeye (Müessesatı sınıye) tabirinden sonra «Madeniye» kelimesi de ilâve olunmuş ve işbu müessesenin banka olmak itibariyle maksadı teşekkülüne muvafık banka muamelâtı ile dahi işgal etmesi tabii olduğundan ikinci maddenin nihayetine bunu mübeyin bir fıkra ve üçüncü maddenin sonuna da devren alınacak fabrikaların sermayei mütedavilinin de banka sermayesine zammını müş'ir diğeri bir fıkra ve sermayesinin hiç bir veçhile tenakus etmemesini temin ederek bankanın itibarını takviye etmek üzere dördüncü madde olarak da yeni bir maddenin encümenimizce ilâvesine lüzum görülmüştür.

Hükümetin teklif ettiği dördüncü madde tadil edilerek Müdür Muavininin tarafı hükümetten mansup olması ve azaya verilecek tahsisat miktarının hükümetin takdirine terk edilmesi münasip görülmüştür. Hükümetin beşinci maddesinin birinci fıkrasında muharrer (Banka memurin ve müstahdemini) ibaresi ile ikinci fıkra tamamen tay ve üçüncü fıkradaki (efradı hususiye) tabiri ve dördüncü fıkra zait görülerek tay yolunmuştur. Hükümetin altıncı maddesi yedinci madde olarak aynen ve yedinci maddesi sekizinci madde olarak ve tahvilât ihracı ve istikraz akdi salâhiyetinin

alelittlak bankaya terki münasip görülmediğinden (hükümetin müsaadesi ile) denilmesi ve (ikramiyesiz) ke- limesinden sonra (hissei temettüü iştirakli ve iştirak- sız) ibaresinin ilâvesi tensip olunmuştur.

Banka temettüatı safiyesinin sureti taksimine dair olan hükümetin dokuzuncu maddesi Meclisi İdare memurun ve müstahdeminine tefrik edilen miktar çok görüldüğünden evvelâ sermayei asliyenin % 6'sı faiz olarak çıkarılması ve badehu kalan miktarın % 70'i sermayeyi asliye ve % 10'u ihtiyat akçasına ve % 10'u da hissei temettüü verildiği halde çıkarılacak temettüü tahvilâta tahsis olunarak bakıye yüzde onu da meclisi idare memurun ve müstahdeminine ikra- miye olarak tefriki daha muvafık görülerek madde o suretle tadil olunmuştur. Diğer maddeler de bazı tadilât ile kabul olunmuştur.

Müsmir bir surette idaresi pek ziyade mültezim bulunan maadin ve müessesatı resmiyei sınaie ile sermayesizlik yüzünden düçarı hatalat olan hususi müessesatı sınaie ve madeniyenin lâyiki veçhile hali faliyete getirilmesi ve muhtaç olduğumuz yeni tesi- satın vücuda getirilmesi itibariyle şayanı tesis olan ve bütçemize teşvikatı sınaie ve askerî ve diğer mil- lî fabrikalar için vazedilmekte olan mebalîği cesime- den azami istifade edilmesini ve gitgide hususatı mezkûrenin bütçeye bâr olmasından istîğna hâsil ol- masını müstelzim olacak olan böyle bir müessesenin vücuda getirilmesi encümenimizce pek muvafık gö- rülmüş ve hükümetin teklifinde berveçhibalâ tadilât icrası ile ve müstacelen tetkik olunmak üzere lâyiha Heyeti Umumiye'ye takdim kılınmıştır.

Ticaret Encümeni Reisi

İzmir

Rahmi

Aza

Zonguldak

Yusuf Ziya

Aza

Karesi

Hulûsi

Aza

Lâyihaî kanuniyenin bi-
rinci fıkrasına dair mü-
talâam vardır.

İstanbul

Akçoraoğlu Yusuf

Aza

Zonguldak

Ragıp

Muvazenei Maliye Encümeni Mazbatası

Müessesatı sınaie tesisine hizmet ve buna müte- ferri bilcümle muamelâtı ticariye ve itibariye icra eylemek üzere «Türk Sanayi ve Maadin bankası» namıyla bir banka teşkili hakkındaki lâyihaî kanu-

niye 30 . 3 . 1341 tarihli Heyeti Umumiye içtimain- da Ticaret ve Muvazenei Maliye Encümenlerine ha- vale buyrulmuş ve Ticaret Encümenince tetkikatı lâ- zimesi bilicra mazbatası tanzim ve encümenimizce tevdi kılınmış olmakla Maliye ve Ticaret Vekilleri hâzır oldukları halde tetkik olundu.

Askerî Fabrikaların Ticari bir fikirle tedvir edi- lememesi dolayısıyla sırf mahiyeti askeriyeyi haiz olan fabrikalardan madâsının Ticaret Vekâletine devredi- lerek tamamıyla birer müessesesi ticariye şeklinde askeriyeyi haiz fabrikaların müdafaai Milliye Vekâ- leti emrinde bırakılarak bunun haricindeki fabrika- ların Ticaret Vekâletine devri 1341 bütçesinin tetki- ki esnasında Encümenimizce de nazarı dikkate alın- mış ve bu bapta bir madde tanzimi ile Heyeti Celi- leye takdim kılınmış olduğu gibi Ticaret Vekâletine devrolunacak Levazım fabrikaları ile devlete ait di- ğer bazı fabrikaların ve 1340 senesinde Ticaret Ve- kâletince tesisine teşebbüs olunan müessesatın temi- ni hüsnü idaresi ve matlub inkişafa mazhar olabil- mesi için Ticaret Vekâletinin doğrudan doğruya tah- tı idaresinde olmatkan ziyade kavaidi ticariyeye göre hareekt edecek bir sanayi ve Maadin Bankası vası- tası ile tedviri muvafık olacağına ve Sanayi ve Ma- adinimizin en oçk muhtaç bulunduğu itibar mee- lisenin de bu suretle daha iyi temin edileceğine kani olan Encümenimiz maddeler üzerinde icra ettiği bazı ufak tadilâttan başka diğer aksamı muvafık göre- rek Heyeti Celilenin nazarı tetkik ve mütalâasına ar- za karar vermiştir.

Muvazenei Maliye

Encümeni Reisi Namına

Mazbata Muharriri

Çatalca

Şakir

Aza

Mersin

Niyazi

Aza

Gaziantep

Ahmet Remzi

Kâtip

Konya

Fuat

Aza

Zonguldak

Ragıp

Aza

Maraş

Mithat

Aza

Giresün

Musâ Kâzım

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Sanayi ve Maadin Bankası Kanun Lâyhası

Madde 1. — Müessesatı sınıaye tesisi ve buna müteferri bilcümle muamelâtı ticariye ve itibariyeyi icra eylemek üzere Türk Sanayi ve Maadin Bankası namıyla bir banka tesis edilmiştir.

Madde 2. — Türk Sanayi ve Maadin Bankası atı-yüzzikir muamelât ile iştigâl eder:

1. Bizzat, yahut iştirak suretiyle tesisatı sınıaye-de bulunmak ve müessesatı sınıayeyi işletmek,

2. Doğrudan doğruya yahut, Türk Anonim Şirketleri ile beraber maden işletmek,

3. Tesisatı sınıayeye müteallik levazım ve makinelere celbiyle furuht etmek,

4. Türk Sanayi ve Maden şirketlerine ve Maden mültezimlerine ikrazatta bulunmak.

Madde 3. — Bankanın sermayesi berveçhiati mebalig ve emvalden teşekkül eder:

A) Ticaret Vekâletinin 1340 senesinde tesis veya iştirak etmiş olduğu fabrika ve şirketlerdeki hisse ve sermayesi,

B) Ticaret Vekâletinin 1341 senesi ile sinini müteakibe bütçelerine vazolunacak teşvikatı sınıaye tahsisatı,

C) Askerî levazım fabrikaları ile Hereke ve Çini Fabrikaları ve emvali milliyeden olan sair fabrikalar.

Madde 4. — Mezkûr Banka Ticaret Vekâletinin tahtı nezaretinde ve şairiyeti hükmiyeyi haiz olup, bir müdürü umumi ile dört azadan mürekkep bir meclisi idare tarafından idare olunur.

Bankanın müdürü umumi ile meclisi idare azaları Ticaret Vekâletinin inhası Heyeti Vekile karariyle bâ iradei milliye tayin edilir. Müdürü Umumiden gayri meclisi idare azasının müddeti memuriyeti dört sene olup, bunlara şehri üçyüz liraya kadar tahsisat ita olunur. Memurini saire meclisi idare tarafından tayin ve arz olunur.

Madde 5. — Türk Sanayi ve Maadin Bankası muafiyeti atiyeden istifade eder:

1. Bankanın sermayesi, ihtiyat akçası, temettüatı, uhdesine mukayet emvali gayri menkule ve banka memurin ve müstahdemini bilûmum rûsum ve tekâlif ve harçtan muaftır.

2. Bankaya ait ikraz ve istikraz ve tevdiat muamelâtı ile bunlara müteallik evrak ve senedattan ve tasarruf senetlerinden bir gûna resim ve harç alınmayacaktır.

3. Bankanın ihraç edeceği her nevi tahvilât ve itibar mektupları ve banka ile devairi resmiye ve ef-radı hususiye beyninde ceryan edecek muamelâta müteallik evrak, senedat ve ilânat damga resminden vesair rûsum ve tekâliften muaftır.

4. Bankanın tesisatı iptidaiyesine muktazi olup, memaliki ecnebiyeden celbedeceği mefruşatı, levazım, kasa ve teferruatı gümrük resminden muaftır.

5. Banka Türkiye'de vâki olacak bilûmum muhaberattan ve nukud vesaire irsalâtından dolayı posta ve telgraf ve telefon ücretinden muaftır.

Madde 6. — Banka kendisine devredilen fabrikaları % 51'i kendisine ait olmak üzere tesis edeceği Türk anonim şirketlerine devrederek işletmeye mezundur.

Madde 7. — Banka sermayesinin nısfı derecesinde faizli veya faizsiz, ikramiyeli veya ikramiyesiz tahvilât ihracına veya kısa vâdeli istikraz aktine dahi mezundur. Tahvilât devair ve müessesatı resmiyece kıymeti muharrireleri üzerinden kefalet akçesi olarak kabul olunur.

Madde 8. — Bankanın sarfiyatı kablessarf vizeye ve usulü muhasebei umumiye kanununa tabi değildir.

Madde 9. — Bankanın tahsisatı safiyesinden % 70 sermayeyi asliyeye zam ve % 15 ihtiyat akçasına ve % 15 memurin ve müstahdemini ve Meclisi İdare azasına verilecek ikramiyeye tefrik ve tahsis olunur.

Madde 10. — İhtiyat akçası bir milyon liraya balig olduktan sonra tevkif olunmayıp, sermayeyi asliyeye % 85 tahsis olunur.

Madde 11. — Bankanın hesabatı Maliye Müfettişlerinin teftişine tabi olduğu gibi bütçesi ve senelik bilânçosu Meclisi İdarece tanzim ve Ticaret Vekâletinin inhası üzerine Heyeti Vekilece tasdik olunacaktır.

Madde 12. — İşbu kanunun suveri tatbikiyesini mübeyyin nizamnamei dahili hükümetçe tasdik olunur.

Madde 13. — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 14. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Ticaret Vekili memurdur.

Başvekil
İsmet

Adliye Vekili
Mahmut Esat

Müdafaai Milliye Vekili
Recep

Bahriye Vekili
İhsan

Dahiliye Vekili Cemil	Hariciye Vekili Dr. Tefvik Rüştü
Maliye Vekili Hasan Hüsnü	Maarif Vekili Hamdullah Suphi
Nafia Vekili Süleyman Sırrı	Ziraat Vekili Mehmet Sabri
Ticaret Vekili Ali Cenani	Sihhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekili Dr. Refik

TİCARET ENCÜMENİNİN TADİLİ

Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası Kanunı Lâyihası

Madde 1. — Müessesatı sınaie ve madeniyeye tesis ve buna müteferri bilcümle muamelâtı ticariye ve itibariyeyi icra eylemek üzere Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası namıyla bir banka teşkil edilmiştir.

Madde 2. — Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası atiyüzzikir muamelât ile işigâl eder:

A) Bizzat veyahut iştirak suretiyle tesisatı sınaiyede bulunmak ve müessesatı sınaiyeyi işletmek,

B) Bizzat yahut iştirak suretiyle maden imtiyazı almak veya maden işletmek,

C) Tesisatı sınaie ve madeniyeye müteallik Levazım ve Makineler getirmek ve satmak,

D) Türk Sanayi ve Maadin ashabına ve maden mütezzim ve âmiillerine ikrazatta bulunmak.

H) Maksadı teşekkülüne muvafık olmak üzere her türlü banka muamelesi yapmak.

Madde 3. — Bankanın sermayesi berveçiatı meballiğ ve emvalden teşekkül eder:

A) Ticaret Vekâletinin 1340 senesinde tesis veya iştirak etmiş olduğu fabrika ve şirketlerdeki hisse ve sermayesi,

B) Ticaret Vekâletinin 1341 senesi ile sinini müteakibe bütçelerine vazolunacak teşvikatı sınaie tahsisatı,

C) Askerî Levazım Fabrikaları ile Hereke Çini Fabrikaları ve emvali milliyeden olan sair fabrikalar,

D) C fıkrasındaki fabrikalar Devletçe tahsis olunarı mütedaviî sermaye.

Madde 4. — Hükümet Türkiye Sanayi ve Maadin Bankasından istikraz aktedemeyeceği gibi sermayesinin tamamını veya bir kısmını alamaz.

Madde 5. — İşbu banka Ticaret Vekâletinin tahiti nezaretinde olup, şahsiyeti hükmiyeyi haizdir. Bir

müdürü umumî ile muavin ve dört mütehasıs azadan mürekkep bir meclisi idare tarafından idare olunur.

Bankanın Müdürü Umumî ve muavini ile meclisi idare azaları Ticaret Vekâletinin inhası ve Heyeti Vekile kararı ve Reiscumhurun tasdiki ile tayin edilir. Müdürü umumî ve muavininden gayrı meclisi idare azasının müddeti memuriyeti dört senedir. Memurini saire meclisi idare tarafından tayin ve azlolunur.

Madde 6. — Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası muafiyatı atiyeden istifade eder:

A) Bankanın sermayesi ihtiyat akçası, temettüatı uhdesinde mukayyet emvali menkulesi bilûmum rûsum ve tekâlif ve harçlardan muafittir.

B) Bankanın ihraç edeceği her nevi tahvilât ve banka ile devairi resmiye beyninde cereyan edecek muamelâta müteallik evrak, senedat ve ilânât, temettüat resminden vesair rûsum ve tekâliften muafittir.

C) Banka Türkiye'de vaki olacak bilûmum muhaberatta ve nukud vesaire irsalâtından dolayı posta ve telgraf ücretinden muafittir.

Madde 7. — Banka kendisine devredilen fabrikaları yüzde elli biri kendisine ait olmak üzere tesis edeceği Türk anonim şirketlerine devrederek işletmeye mezundur.

Madde 8. — Banka Hükümetin müsaadesi ile sermayesinin nisfı derecesinde faizli veyahut faizsiz, ikramiyeli, ikramiyesiz hisse temettüe iştirakli veya iştiraksiz tahvilât ihracına veya kısa vadeli istikraz akdine dahi mezundur. Tahvilât devair ve müessesatı resmiyece kıymeti muharrireleri üzerinden kefalet akçası olarak kabul olunur.

Madde 9. — Bankanın sermayesi kablessarf ve badessarf vize, tetkike ve Usulü Muhasebei Umumiye Kanununa tabi değildir.

Madde 10. — Bankanın temettüatı safiyesinden sermayeyi aslinin yüzde altı faizi bilifraz kalacak temettüü safinin yüzde yetmiş ile beraber sermayei asliyeye zam, yüzde onu ihtiyat akçasına, yüzde onu temettüülü tahvilâta ve yüzde onu meclisi idare azasıyle memurin ve müstahdeminine maaşları nispetinde verilecek ikramiyeye tefrik ve tahsis olunur.

Madde 11. — İhtiyat akçası bir milyon liraya balliğ olduktan sonra tevkif olunmayıp sermayesi asliyeye yüzde seksen tahsis olunur.

Madde 12. — Bankanın hesabı Maliye müfettişlerinin teftişine tabi olduğu gibi bütçesi ve senelik bilançosu meclisi idarece tanzim ve Ticaret Vekâletinin inhası üzerine Heyeti Vekilece tasdik olunur.

Madde 13. — İşbu kanunun suverî tatbikiyesini mübeyyin nizamnamei dahili banka meclisi idaresince tanzim ve Heyeti Vekilece tasdik olunur.

Madde 14. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

Madde 15. — İşbu kanunun icrai ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ TADİLİ

Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası

Madde 1. — Müessesatı sınıyie tesisine hizmet ve buna müteferri bilcümle muamelâtı ticariye ve itibariyeyi icra eylemek üzere «Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası» namıyla bir banka teşkil edilmiştir.

Madde 2. — Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası atıyüzzikir muamelât ile işigal eder :

A) Bankaya devredilmiş olan müessesatı sınıyeyi teşekkül edecek şirketlere devredinceye kadar bizzat idare etmek,

B) İştirak suretiyle tesisatı sınıyede bulunmak ve işletmek,

C) Bizzat veya iştirak suretiyle maden imtiyazı almak ve biliştirak maden işletmek,

D) Türk Sanayi ve Maadin ashabına ve maden mültezim ve âmillerine ikrazatta bulunmak.

H) Maksadı teşekkülüne muvafık olmak üzere her türlü banka muamelesi yapmak.

Madde 3. — Bankanın sermayesi berveçhiati mebalig ve emvalden teşekkül eder.

A) Ticaret Vekâletinin 1340 senesinde tesis veya iştirak etmiş olduğu fabrika ve şirketlerdeki hisse ve sermayesi,

B) Ticaret Vekâletinin 1341 senesi ile sinini müteakibe bütçelerine vaz olunacak teşvikatı sınıyie tahsisatı,

C) İmalâtı harbiyeye mahsus olanlardan maada Devlete ait fabrikalar ile bunların mütedavil sermayeleri,

Madde 4. — Hükümet Türkiye Sanayi ve Maadin Bankasından istikraz akit ve sermayesini istirdat edemez.

Madde 5. — Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası Ticaret Vekâletinin tahtı nezaretinde olup, şahsi-

yeti hükmiyeyi haizdir. Bir müdürü umumi ile bir muavin ve bankacılık ile sanayi ve maadin umurunda mütehasıs beş azadan mürekkep yedi kişilik bir meclisi idare tarafından idare olunur. Maden ve fabrika sahiplerinden aza intihap olunamaz.

Madde 6. — Bankanın müdürü umumi ve muavini ile Meclisi idare azaları Ticaret Vekâletinin inhası ve Heyeti Vekile kararı ve Reiscumhurun tasdiki ile tayin edilir. Müdürü Umumi ve Muavininden gayrı Meclisi İdare azasının müddeti memuriyetleri dört senedir. İlk ikinci sene nihayetinde azanın üçü kura ile tebdil olunur. Yeniden intihapları caizdir.

Madde 7. — Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası muafiyeti atiyeden istifade eder.

«A» Bankanın sermayesi ihtiyaç akçası, temettüatı, uhdesinde mukayyet emvali menkulesi bilûmum rusum ve tekâlif ve harçlardan muafıtır.

«B» Bankanın ihraç edeceği her nevi tahvilât ve banka ile devairi resmiye beyninde ceryan edecek muamelâta müteallik evrak, senedat ve ilânat damga resminden vesair rûsum ve tekâliften muafıtır.

«C» Banka Türkiye'de vaki olacak bilûmum muhaberâtından ve nukud vesaire irsalâtından dolayı posta, telgraf ücretinden muafıtır.

Madde 8. — Banka kendisine devredilen fabrikaları yüzde ellibiri nama muharrer senetle kendisine ve Türk efrat ve eşhası hükmiyesine ait olmak üzere tesis edeceği Türk Anonim Şirketlere devrederek işletmeye mezundur.

Madde 9. — Banka hükümetin müsaadesi ile sermayesinin nisfı derecesinde faizli veya faizsiz ikramiyeli veya ikramiyesiz hissei temettüe iştirakli ve iştiraksiz tahvilât ihracına veya kısa vadeli istikraz aktine dahi mezundur. Tahvilât devair ve müessesatı resmiyece kıymeti muharrereleri üzerinden kefalet akçası olarak kabul olunur.

Madde 10. — Bankanın sarfiyatı kablessarf ve badessarf vize ve tetkike ve usulü muhasebei Umu-miyeye Kanununa tabi değıildir.

Madde 11. — Bankanın temettüatı safiyesinden evvel sermayei asliye yüzde altı faiz tebrik ve bu miktar sermayeye zammolunarak bakıyesinin yüzde yetmiş sermayeye, yüzde onu ihtiyat akçasına, yüzde onu Meclisi İdare azası ile memurin ve müstahdemine maaşları nisbetinde verilecek ikramiyeye tefrik ve tahsis olunur.

Madde 12. — İhtiyat akçası bir milyon liraya ba-
liğ olduktan sonra ihtiyat akçasına muhassas yüzde
on hissei temettüün nısfı temettülü tahvilâta ve nısfı
diğeri memurin ve müstahdemin ikramiyesine tah-
sis edilir.

Madde 13. — Bankanın hesabâtı Maliye Müfet-
tişlerinin teftişine tabi olduğu gibi bütçe ve senelik
bilânçosu Meclisi İdarece tanzim ve Ticaret Vekâ-
letinin inhası üzerine Heyeti Vekilece tasdik olunur.

Madde 14. — İşbu Kanunun suveri tatbikiyesi-
ni mübeyyin nizamnamei dahili banka Meclisi idare-
sine tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik olu-
nur.

Madde 15. — İşbu kanun tarihi neşrinden mute-
berdir.

Madde 16. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına İc-
ra Vekilleri Heyeti memurdur.